

ACADEMIA ROMÂNĂ
INSTITUTUL NAȚIONAL DE CERCETĂRI ECONOMICE
„COSTIN C. KIRIȚESCU“

Vol. 108

Colectia
BIBLIOTECA ECONOMICĂ

Seria
**Studii și
cercetări
economice**

**UNIUNEA BANCARĂ -
REALITĂȚI EUROPENE**

Florian LIBOCOR

ISBN 978 - 973 - 159 - 181 - 0

Centrul de Informare și Documentare Economică

ACADEMIA ROMÂNĂ
INSTITUTUL NAȚIONAL DE CERCETĂRI ECONOMICE
"COSTIN C. KIRIȚESCU"

UNIUNEA BANCARĂ – REALITĂȚI EUROPENE

Florian LIBOCOR

Centrul de Informare și Documentare Economică

Editat de CENTRUL DE INFORMARE ȘI DOCUMENTARE ECONOMICĂ
REDACTOR-ȘEF – VALERIU IOAN-FRANC

Redactor: ADELINA BIGICA
Concepție grafică, machetare și tehnoredactare: VICTOR PREDĂ
CIDE/STUDII/PROBLEME: Stud-LIBOCOR-Uniunea_108.doc

Redacția și administrația: București, Calea 13 Septembrie nr. 13, sectorul 5,
cod poștal 050711, telefon: 0040-21-318 24 38, telefax: 0040-21-318 24 32
Adresa poștală: București 5, căsuța poștală 5-72

Materialele cuprinse în acest volum pot fi reproduse numai cu aprobarea
conducerii Institutului Național de Cercetări Economice „Costin C. Kirițescu”.

Volumele seriei pot fi identificate și comandate fie în colecție anuală, respectiv ISSN 1222-541X,
fie pe fiecare titlu în parte, respectiv pe ISBN alocat fiecărui volum.

Pentru volumul de față: ISBN: 978-973-159-181-0

Cuprins

Introducere	5
1. Contextul și necesitatea creării Uniunii Bancare.....	5
2. Pilonii Uniunii Bancare.....	12
3. Crearea unui sector financiar stabil și solid	15
4. Poziționarea României: avantaje și riscuri	22
5. Concluzii	24
Bibliografie.....	25

Introducere

Această lucrare își propune analizarea procesului de constituire a Uniunii Bancare atât ca etapă concretă a completării Uniunii Economice și Monetare, a consolidării pieței unice și a refacerii încrederii în moneda euro, cât și ca element definitoriu al noului cadru de guvernare economică a Uniunii Europene.

În prima parte sunt menționate detalii privind contextul creării și conținutul Uniunii Bancare, unul din cele patru elemente definitorii ale noului cadru de guvernare economică a Uniunii Europene, precum și pașii privind reformarea cadrului de reglementare financiară pentru întărirea și consolidarea stabilității financiare.

Structura Uniunii Bancare este prezentată în partea a doua și pornește de la setul unic de reglementări ("Single Rulebook") și caracterul său echivalent și deplin acoperitor, esențial pentru asigurarea unei concurențe transparente și, nu în ultimul rând, pentru durabilitatea proiectului Uniunii Bancare și continuă cu prezentarea celor trei piloni care sunt reprezentați de Mecanismul unic de supraveghere, Mecanismul unic de rezoluție și Schemele armonizate de garantare a depozitelor.

Partea a treia tratează modul în care fundamentele enunțate anterior susțin crearea unui sector financiar stabil și solid prin acțiuni coordonate care vizează ruperea legăturilor dintre bănci și guverne cu scopul de a defragmenta sectorul financiar, de a susține procesul de finanțare a economiei reale și de a reface încrederea în economia și moneda europeană.

Modul în care se poziționează România față de crearea Uniunii Bancare și opțiunea de a adera ca stat nemembru al zonei euro este prezentat în partea a patra, în care este tratată evaluarea opțiunii de a face parte din această construcție corelată cu programarea adoptării monedei unice, avantajele și riscurile aferente atât opțiunii de a intra cât și opțiunii de a rămâne într-o poziție expectativă pentru moment.

În ultima parte sunt prezentate concluziile care se desprind, sau pornesc din evaluarea raționamentelor statelor posibil a fi implicate, încă în mod opțional, în crearea Uniunii Bancare, în contextul comun al "bunei guvernante" și al înțelegerii importanței urmării și protejării interesului național prin prisma importanței urmării și protejării interesului european comun.

1. Contextul și necesitatea creării Uniunii Bancare

Construcția europeană inițiată de către Robert Schuman la 9 mai 1950 prin propunerea înființării Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului și începută efectiv prin semnarea Tratatului de la Paris la 23 iulie 1952, este, precum a prevăzut Jean Monnet, „*făurită prin crize și va fi suma soluțiilor adoptate pentru depășirea acestora*".

A urmat crearea Comunității Economice Europene odată cu semnarea Tratatului de la Roma la 25 martie 1957 de către Belgia, Franța, Italia, Luxemburg, Olanda și Germania de Vest. Începând cu 1 iulie 1967, a intrat în vigoare Tratatul de la Bruxelles prin care a fost creată Comunitatea Europeană. Tratatul a fost semnat de către aceleași șase state și este considerat în accepțiunea unora ca fiind momentul în care Uniunea Europeană modernă a început să existe în mod real.

După aproximativ două decade în care au fost adoptate primele trei documente fundamentale ale construcției europene, a urmat o perioadă de așezare și consolidare la finalul căreia a fost adoptat Tratatul de la Maastricht (Tratatul Uniunii Europene). Tratatul a intrat în vigoare începând cu 1 noiembrie 1993 și a stabilit două elemente fundamentale pentru continuarea construcției europene: (i) – cei trei piloni¹ ai Uniunii Europene și (ii) – setul celor cinci² criterii nominale de convergență economică.

Necesitatea adaptării reglementărilor adoptate anterior contextului social, economic și politic în continuă schimbare a condus la ajustarea tratatelor inițiale prin prisma Tratatului de la Lisabona³ semnat în decembrie 2007 și intrat în vigoare începând cu 1 decembrie 2009.

Criza financiară din perioada 2007 - 2009 a lovit cu severitate economia europeană în ansamblu și a evidențiat importanța consolidării Uniunii Europene, un proiect funcțional, însă încă incomplet. După o extindere considerabilă, de la 6 state membre în anii 50 la 28 de state membre actualmente, consolidarea instituțiilor europene și finalizarea procesului de reformare a cadrului de guvernare sunt acțiuni esențiale pentru buna funcționare a Uniunii Europene.

Uniunea bancară este unul din cele patru elemente definitorii ale noului cadru de guvernare economică a Uniunii Europene: 1) - **PF**, Pactul fiscal (en. Fiscal Compact), 2) - **MDM**, Mecanismul de identificare a dezechilibrelor macroeconomice (en. Macroeconomic Imbalances Procedure), 3) **MES**, Mecanismul european de stabilitate (en. European Stability Mechanism), 4) **UB**, Uniunea bancară (en. Banking Union), care includ mecanisme, instrumente și pârghii, cu caracter unic dar flexibil, necesare bunei funcționări a noii guvernare economice.

Pactul fiscal, are la bază și implică respectarea a trei praguri cu caracter limitativ cu privire la: i) – deficitul structural de 0.5% din PIB, ii) deficitul bugetar de 3% din PIB și iii) datoria publică de 60% din PIB. Poziția bugetară, conform standardelor Sistemului European de Conturi 1995⁴ trebuie să fie echilibrată sau în surplus pentru atingerea Obiectivului pe termen mediu⁵ de 1% din PIB deficit

¹ Comunitatea Europeană (CE), Politica Externă și de Securitate Comună (PESC), Cooperare Polițienească și Judiciară în Materie Penală (JAI).

² Criteriile privind: rata inflației, ratele dobânzilor pe termen lung, cursul de schimb față de euro, deficitul bugetului consolidate și datoria publică. Respectarea criteriilor presupune menținerea indicatorilor economici menționați în anumite limite de performanță.

³ Cunoscut inițial ca Tratatul de Reformă.

⁴ en. ESA 95

⁵ en. MTO

structural¹ sau deficitul structural să fie ajustat cu un pas de 0,5% din PIB/an în vederea atingerii MTO. Datoria publică trebuie să fie menținută sub nivelul de 60% din PIB sau, în cazul în care depășește acest nivel, să fie ajustată cu un pas de 5% pe an către acest nivel. Totodată, atât bugetele naționale cât și prevederile bugetare cuprinse în Programul de convergență sau stabilitate vor face subiectul unei proceduri de aprobare prealabilă de către autoritatea europeană (CE). Comisia poate transmite recomandări și, după caz, aplica sancțiuni în cazul în care aceasta constată abateri semnificative de la programul asumat.

Mecanismul de identificare a dezechilibrilor macroeconomice implică respectarea unor praguri cu caracter limitativ cu privire la evoluția unui set de unsprezece indicatori esențiali pentru realizarea stării de echilibru macroeconomic. Monitorizarea acestui set de indicatori (en. *scoreboard*) facilitează detectarea dezechilibrilor cadrului macroeconomic și intervenția în timp util în sensul recalibrării. Autoritatea europeană (CE) avizează în prealabil planurile economice de stabilitate pe termen mediu. În situația în care se identifică o stare de dezechilibru, autoritatea europeană poate face recomandări sau avertismente în sensul refacerii echilibrului și poate impune sancțiuni severe în cazul în care statul membru nu a respectat recomandările, a ignorat avertismentele emise și nu a pregătit un plan de restabilire a echilibrului macroeconomic.

Figura nr. 1

Tablou de bord (supravegherea dezechilibrilor macroeconomice)

	Indicatori privind dezechilibrile externe/ competitivitatea					Dezechilibre interne						
	Soldul contului curent ¹⁾	Poziția investițională internațională netă ²⁾	Cursul de schimb efectiv real, deflatat cu IAPC ³⁾	Cotele de piață ale exporturilor ⁴⁾	Costul unitar nominal cu forța de muncă ⁵⁾	Preturile locuințelor, deflate cu consumul ⁶⁾	Fluxul de credite acordate sectorului privat ²⁾	Datoria sectorului privat ²⁾	Datoria sectorului financiar ⁶⁾	Datoria publică ²⁾	Rata somajului ⁷⁾	
România	2011	-4,3	-65,4	-3,3	22,8	6,6	-17,7	2,3	74	4,4	35	7,2
	2012	-4,4	-67,5	-1,9	5,7	-5,2	-10,0	0,9	73	5,3	38	7,2
	2013	-3,3	-62,3	.	10,5	-0,5	-4,5	.	.	.	38	7,2
Prag		-4,0/+6,0%	-35,0%	+/-11,0%	-6,0%	+12,0%	+6,0%	+14,0%	+133%	+16,5%	+60%	+10,0%

Sursa: Comisia Europeană (Eurostat, DG ECFIN) și BCE.
 Notă: Acest tabel cuprinde datele disponibile până la 15 mai 2014, data-limită a acestui raport, și, prin urmare, diferă de tabloul de bord publicat în Raportul privind mecanismul de alertă (noiembrie 2013).
 1) Pondere în PIB, medie pe trei ani.
 2) Pondere în PIB.
 3) Variație procentuală pe trei ani pentru alte 41 de țări industrializate. O valoare pozitivă indică o pierdere de competitivitate.
 4) Variație procentuală pe cinci ani.
 5) Variație procentuală pe trei ani.
 6) Variație procentuală în termeni anuali.
 7) Medie pe trei ani.

Sursa: BCE, Raport de Convergență, iunie 2014

¹ În cazul României.

Stabilirea măsurilor corective se face în baza semnalelor transmise de abaterile de la pragurile cu caracter limitativ ale indicatorilor, coroborate cu misiuni tehnice de analiză și evaluare a economiei statului membru în cauză.

Mecanismul european de stabilitate este operațional începând cu luna octombrie 2012. MES este un instrument care asigură protecția zonei euro și soluționarea permanentă a potențialelor crize, având ca acționari statele membre. Mecanismul dispune de un capital vărsat de 80 miliarde de euro și un capital disponibil la cerere de 620 miliarde euro. Capacitatea financiară de susținere este de 500 miliarde euro (capacitate efectivă de creditare) iar capacitatea financiară de garantare a credibilității este de 200 miliarde euro (fonduri de rezervă pentru credibilitatea instituției în fața creditorilor). Susținerea asistenței financiare și finanțarea împrumuturilor pentru consolidarea sectorului bancar al statelor membre ale zonei euro se realizează prin emisiune de obligațiuni.

Uniunea bancară vizează completarea și consolidarea Uniunii Economice și Monetare, defragmentarea piețelor financiare din cadrul pieței unice, întreruperea spiralei vicioase dintre bănci și guverne și preîntâmpinarea crizelor sistemului bancar și a efectelor lor asupra contribuabililor și deponenților, în vederea refacerii încrederii piețelor în moneda unică și întărirea stabilității financiare la nivelul pieței unice.

Reluarea procesului de creștere economică, dezvoltare și accelerare a investițiilor, sunt acțiuni care pot avea loc doar în cadrul unui sector financiar solid, ceea ce presupune: (i) – crearea unui cadru de reglementare nou aferent sistemului financiar global, (ii) – realizarea unui sistem financiar sigur, responsabil și capabil să susțină creșterea economică în cadrul Uniunii Europene, și (iii) – finalizarea proiectului Uniunii Bancare.

Întărirea cadrului de reglementare și supraveghere a sectorului financiar, astfel încât să poată oferi un răspuns efectiv crizei financiare, să poată juca un rol efectiv în strategia de reșezare a Uniunii Europene pe o cale de creștere inteligentă, sustenabilă și incluzivă, pentru a susține crearea de locuri de muncă și creșterea competitivității, a fost o preocupare constantă a autorităților europene.

Contribuabilii au plătit o factură mare pentru a susține funcționalitatea sistemului bancar. Noile reglementări propuse de către autoritățile europene urmăresc minimizarea costurilor pentru cetățeni și totodată asigurarea faptului că aceștia nu vor mai plăti inițiativele băncilor de a-și asuma riscuri excesive. Astfel, noile reglementări vizează crearea de către bănci a unui fond de rezervă pentru situații de dificultate financiară, protejarea depozitelor populației în cazul în care banca intră în faliment și realizarea unui sistem acoperitor de supraveghere a activității și asigurarea respectării regulilor de către bănci și alți actori din piețele financiare (de ex. agențiile de rating).

Pe lângă necesitatea întăririi cadrului de reglementare pentru toți actorii din piața financiară, criza financiară globală a subliniat cu claritate importanța integrării cât mai depline a băncilor din zona euro în mod special, dată fiind rapiditatea propagării efectelor de contagiune. Astfel, pentru asigurarea stabilității financiare și încrederii piețelor în zona euro și în moneda unică, ieșirea din cercul vicios dintre bănci și guverne, și defragmentarea piețelor financiare, a reieșit ca

fiind necesară crearea Uniunii Bancare, care completează și consolidează Uniunea Economică și Monetară. Până în momentul de față, la nivelul liderilor europeni s-a obținut acordul și s-a convenit asupra realizării a doi piloni fundamentali ai Uniunii Bancare: (i) MUS – Mecanismul unic de supraveghere și (ii) MUR – Mecanismul unic de rezoluție.

Crearea unui cadru de reglementare nou aferent sistemului financiar global presupune un pachet de reglementari adecvate și supraveghere eficientă pentru fiecare produs financiar, piață sau regiune. În acest sens, factorii de decizie implicați au vizat stabilirea elementelor de bază ale unui cadru global de reglementare financiară, care va conduce la o creștere a flexibilității sistemului financiar. Aceste acțiuni vizează demararea unor reforme pentru îmbunătățirea stabilității sistemului bancar, crearea unui cadru de gestionare a crizei, precum și adoptarea unor măsuri de întărire a reglementării infrastructurii și piețelor financiare.

Sunt avute în vedere cerințe prudențiale mai ferme și platforme transparente și bine reglementate pentru operațiunile cu instrumente derivate, în vederea îmbunătățirii stabilității sistemului bancar.

Figura nr. 2

Cadru de reglementare nou aferent sistemului financiar global

Data	Reglementări privind	Stadiu
Aprilie 2009	Fondurile speculative și de capital privat (AIFMD)	finalizat
Iulie 2009	Cerințe de remunerare și prudențiale pentru bănci (CRD III)	finalizat
Septembrie 2010	Instrumentele financiare derivate (EMIR)	finalizat
Iulie 2010	Scheme de garantare a depozitelor	finalizat
Noiembrie 2008	Agențiile de rating de credit	finalizat
Iunie 2010		
Noiembrie 2011		
Iulie 2011	Iulie 2011 Cod unic de reglementare a cerințelor prudențiale pentru bănci: capital, lichiditate și efectul de levier + reguli mai stricte privind salarizarea și îmbunătățirea transparenței fiscale (CRD IV / CRR)	finalizat
Octombrie 2011	Cadru consolidat pentru piețele de valori mobiliare (MiFID/R)	finalizat
Octombrie 2011	Cadru consolidat pentru prevenirea abuzului de piață (MAD/R)	finalizat
Iunie 2012	Prevenirea, gestionarea și rezolvarea crizelor bancare (BRRD)	finalizat
Septembrie 2013	Instituții financiare nebancare, inclusiv fonduri de piață monetară	propunere
Ianuarie 2014	Reforma structurală a băncilor	propunere
Ianuarie 2014	Instituții financiare nebancare: Creșterea transparenței tranzacțiilor de finanțare a valorilor mobiliare	propunere
2014	Prevenirea, gestionarea și rezoluție a instituțiilor financiare, altele decât băncile	în curs

Sursa: Comisia Europeană, Michel Barnier

Realizarea unui sistem financiar sigur, responsabil și capabil să susțină creșterea economică în cadrul Uniunii Europene urmărește îmbunătățirea stabilității și eficienței serviciilor financiare din cadrul Pieței Unice. Aceste acțiuni sunt esențiale pentru asigurarea unei susțineri substanțiale a economiei reale de către sectorul financiar. O supervizare adecvată, stabilă și responsabilă a sistemului financiar, transparentă pentru consumatori și care să susțină creșterea economică, sunt câteva dintre principiile cheie avute în vedere. Totodată se are în vedere îmbunătățirea cooperării transfrontaliere, aplicarea consecventă a reglementarilor și supravegherea sistemică. Prin prisma noilor norme se urmărește crearea unui cadru unic de reglementare pentru toate instituțiile și piețele financiare.

Figura nr. 3
Cadrul de reglementare pentru stabilitatea și eficiența Pieței Unice

Data	Reglementări privind	Stadiu
Iulie 2007	Norme prudențiale și de solvabilitate pe bază de risc pentru asiguratorii (Solvency II)	finalizat
Septembrie 2009	Stabilirea autorităților europene de supraveghere (pentru sectorul bancar, piețe de capital, asigurări și pensii) și a reglementărilor comitetului european pentru risc sistemic	finalizat
Iulie 2010	Scheme de compensare pentru investitori	propunere
August 2010	Supravegherea consolidată a conglomeratelor financiare	finalizat
Septembrie 2010	<i>Short-selling</i> și contracte <i>swap</i> pe riscul de credit	finalizat
Decembrie 2010	Crearea zonei unice de plăți în euro (SEPA)	finalizat
Ianuarie 2011	Noul cadru EU de supraveghere pentru asiguratorii (Omnibus II)	finalizat
Februarie 2011	Interconectarea registrelor comerțului	finalizat
Martie 2011	Creditarea responsabilă (credit ipotecar)	finalizat
Octombrie 2011	Simplificarea contabilității	finalizat
Octombrie 2011	Reguli îmbunătățite de transparentă	finalizat
Noiembrie 2011	Cadru îmbunătățit pentru sectorul de audit	finalizat
Decembrie 2011	Crearea fondurilor europene cu capital de risc	finalizat
Decembrie 2011	Crearea fondurilor europene de antreprenoriat social	finalizat
Martie 2012	Depozitarii centrali de valori mobiliare	finalizat
Iulie 2012	Îmbunătățirea informării investitorilor pentru produsele financiare complexe (PRIIPS)	finalizat
Iulie 2012	Norme cu privire la vânzarea de produse de asigurare (IMD)	propunere
Iulie 2012	Reguli sigure pentru fondurile de investiții cu amănuntul (UCITS)	finalizat
Februarie 2013	Regim consolidat pentru combaterea spălării banilor	propunere
Aprilie 2013	Raportări nonfinanciare pentru companii	finalizat

Data	Reglementări privind	Stadiu
Mai 2013	Accesul la cont bancar de bază / transparență a taxelor / comutare de conturi bancare	finalizat
Iunie 2013	Crearea fondurilor europene de investiții pe termen lung	propunere
Iulie 2013	Normele revizuite pentru serviciile de plată inovatoare (carduri, internet și plăți mobile)	propunere
Septembrie 2013	Regulamentul de repere financiare (cum ar fi LIBOR și EURIBOR)	propunere
Martie 2014	Finanțare pe termen lung a economiei europene / regulile revizuite pentru fondurile de pensii ocupaționale (IORP)	propunere
Aprilie 2014	Revizuirea Directivei privind drepturile acționarilor	propunere

Sursa: Comisia Europeană, Michel Barnier

Finalizarea proiectului Uniunii Bancare și consolidarea încrederii în moneda euro este o acțiune complementară celor menționate mai sus. Criza financiară globală a subliniat necesitatea completării reglementărilor ferme cu realizarea unui grad cât mai mare de integrare a sistemului bancar din zona euro. Astfel, existența unui cadru unic de reglementare pentru instituțiile financiare, care va asigura o competiție corectă și o bună funcționare a pieței bancare, trebuie acompaniată de un cadru unic de supraveghere pentru băncile din zona euro. Unul din cele mai importante proiecte la care s-au angajat autoritățile europene încă de la crearea euro și totodată primul pilon al uniunii bancare este Mecanismul unic de supraveghere. Acest mecanism presupune preluarea responsabilității privind supravegherea tuturor instituțiilor bancare din zona euro de către Banca Centrală Europeană (BCE) începând cu noiembrie 2014. Totodată BCE va îndruma supraveghetorii naționali în activitățile de supraveghere a băncilor mici care nu vor fi supravegheate direct de către BCE.

Activitatea de soluționare a falimentelor bancare, atunci când acestea se impun, va urmări derularea în mod eficient, centralizat și cu un impact minim asupra contribuabililor a operațiunilor de faliment. Această activitate va fi derulată prin prisma celui de-al doilea pilon al uniunii bancare, Mecanismul unic de rezoluție. Costurile aferente procedurilor de rezoluție vor fi suportate de către sectorul privat și susținute de către un fond unic de rezoluție, constituit prin contribuțiile băncilor.

Figura nr. 4

Cadru de reglementare pentru realizarea integrării sistemului bancar

Data	Reglementări privind	Stadiu
Septembrie 2012	Mecanismul unic de supraveghere	finalizat
Iulie 2013	Mecanismul unic de rezoluție	finalizat

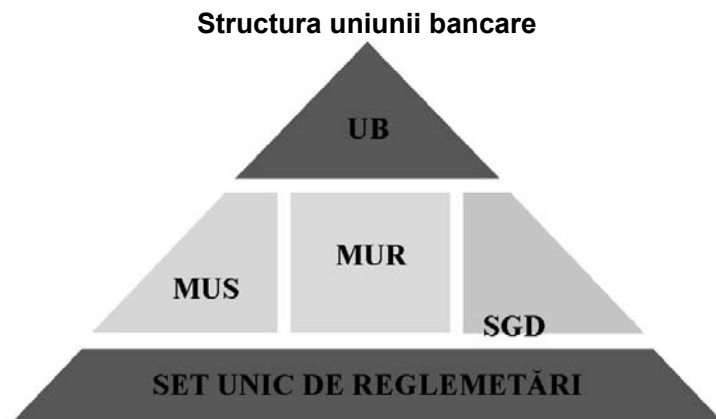
Sursa: Comisia Europeană, Michel Barnier

2. Pilonii Uniunii Bancare

Construcția Uniunii Bancare pornește de la o bază comună reprezentată de cadrul unic de reglementări, element esențial pentru durabilitatea proiectului în sine și, implicit, pentru completarea și dezvoltarea Uniunii Economice și Monetare (UEM). Cadrul unic de reglementări, spre deosebire de Mecanismele unice de supraveghere și rezoluție, vizează spațiul UE în întregimea lui. Unul din avantajele consistente ale reglementării unice este asigurarea tratării în mod echivalent a problemelor care pot să apară ulterior și prevenirea arbitrajului de reglementare.

Una din condițiile necesare a fi satisfăcute pentru optimizarea funcționalității UEM este crearea unui cadru unic de reglementare ("Single Rulebook") care ar conduce la o mai bună valorificare a potențialului pieței unice, ar preveni arbitrajul de reglementare și ar optimiza și transparentiza mediul concurențial, ar facilita gestionarea unei posibile crize generată de intrarea în dificultate a unor instituții transnaționale și, nu în ultimul rând, ar îmbunătăți considerabil alocarea capitalurilor și gestionarea riscurilor. Setul unic de reglementări comportă și un anumit grad de flexibilitate vis-a-vis de materializarea unor posibile riscuri la nivel național (de ex. deteriorarea stabilității financiare) sau la nivel instituțional (de ex. deteriorarea capitalului unei instituții de credit).

Figura nr. 5

Sursa: Comisia Europeană

Legenda: UB – Uniune Bancară, MUS – Mecanism unic de supraveghere, MUR – Mecanism unic de rezoluție, SGD – Schema unică de garantare a depozitelor.

Mecanismul unic de supraveghere este compus¹ din Banca Centrală Europeană (BCE) și autoritățile naționale competente (ANC), autoritățile monetare relevante la nivel european, BCE revenindu-i responsabilitatea funcționării în mod eficient și coerent a mecanismului. BCE și ANC vor colabora și cu autoritățile

¹ Regulamentul (UE) nr. 468/2014 al BCE de instituire a cadrului de cooperare la nivelul MUS între BCE, ANC și AND.

monetare desemnate (AND) cu privire la *atribuțiile și instrumentele macroprudențiale* și în ceea ce privește *cooperarea strânsă*¹. BCE își poate exercita atribuțiunile de supraveghere în mod direct sau indirect. Băncile semnificative (circa 130, care dețin aproximativ 85% din activele bancare ale zonei euro)², băncile care au fost în situația de a solicita sau primi sprijin financiar public direct și primele trei bănci care activează pe piața fiecărui stat membru, fac subiectul supravegherii directe.

Băncile mai puțin semnificative (circa 6000), care fac subiectul supravegherii indirecte a BCE, fiind supravegheate direct de către ANC, pot intra sub supravegherea directă a BCE (la solicitarea ANC sau după consultarea ANC) în situația în care acest lucru este necesar pentru a asigura aplicarea consecventă a unor standarde înalte de supraveghere. Caracterul semnificativ al unei bănci este stabilit în urma evaluării: i) – dimensiunii³, ii) – importanței pentru economia UE sau economia oricărui stat membru⁴ și iii) – importanța activităților transfrontaliere.

În ceea ce privește atribuțiile și instrumentele de supraveghere prudențială, ANC sau AND pot aplica cerințe ca băncile să dețină amortizoare de capital, la un nivel corespunzător, pe lângă cerințele de fonduri proprii, inclusiv rate ale amortizoarelor anticiclice de capital, precum și orice altă măsură care vizează contracararea riscurilor sistemice sau macroprudențiale. BCE poate, în situații de necesitate, să impună cerințe mai mari decât cele aplicate de către ANC sau AND în legătură cu amortizoarele de capital și măsuri mai stricte pentru contracararea riscurilor sistemice sau macroprudențiale la nivelul instituțiilor de credit.

Cooperarea strânsă dintre BCE și ANC a unui stat membru participant care încă nu a adoptat euro este un element definitoriu al relației și condițiilor în care respectivul stat membru se implică în MUS. Statul membru are opțiunea de a iniția procedura de aderare la Uniunea Bancară și implicit acordul de cooperare strânsă.

BCE poate iniția încetarea/suspendarea acordului de cooperare strânsă în situația în care statul membru nu adoptă anumite măsuri corective sau nu își respectă obligațiile care derivă din acord. După expirarea unei perioade de 3 ani de la începerea cooperării strânse, statul membru noneuro poate oricând să inițieze procedura de încetare a acordului, oferind explicații asupra motivelor care susțin solicitarea de încetare și, în măsura în care este relevant, posibilele repercusiuni negative în materie fiscală ale statului membru.

Atribuțiile conferite BCE prin regulament⁵ vor fi îndeplinite exclusiv pentru realizarea obiectivelor stabilite prin regulament. Realizarea atribuțiilor de supraveghere va fi separată de realizarea atribuțiilor monetare din punct de

¹ Idem și Regulamentul (UE) nr. 1024/2013 al Consiliului din 15 octombrie 2013 de conferire a unor atribuții specifice BCE în ceea ce privește politicile legate de supravegherea prudențială a instituțiilor de credit.

² ECB – Note on comprehensive assessment, October 2013.

³ Total active > 30 de miliarde de euro

⁴ Total active/PIB > 20%, cu excepția cazului în care total active < 5 miliarde de euro.

⁵ Regulamentul (UE) nr. 1024/2013.

vedere a personalului implicat, raportărilor ierarhice și a reuniunilor. Consiliul guvernatorilor va funcționa diferențiat pentru realizarea atribuțiilor de supraveghere și, respectiv, monetare.

Operaționalizarea MUS implică evaluarea cuprinzătoare a băncilor semnificative din punct de vedere al criteriilor BCE și constă în derularea etapizată a trei exerciții care vizează evaluarea riscurilor, evaluarea calității activelor (care are la bază rezultatul evaluării riscurilor) și testul de stres (care are la bază rezultatul evaluării calității activelor).

Mecanismul unic de rezoluție¹, al doilea pilon al uniunii bancare, este construit pentru a răspunde necesității de gestionare imparțială a măsurilor și acțiunilor unice de redresare și rezoluție cu scopul de a minimiza efectele economice negative și tentația de a apela la fondurile publice în situația în care o altă criză bancară se va manifesta.

MUR este complementar MUS care, după intrarea în vigoare în noiembrie 2014, va aduce în supravegherea directă sau indirectă a BCE, băncile din zona euro și alte state membre care vor opta pentru a intra în UB. Mecanismul de rezoluție va contribui la întărirea stabilității economice și financiare a pieței unice și va proteja contribuabilii, depozitele populației și sistemul bancar în situația în care o bancă intră în dificultate financiară.

Mecanismul va fi realizat în jurul Comitetului unic de rezoluție, agenție deplin independentă a UE, a cărei finanțare nu va fi asigurată din fonduri publice ci *ex-ante*, prin contribuția sectorului bancar la un Fond unic de rezoluție. În situația în care apelarea la fondurile publice va fi necesară, finanțarea va fi tratată ca un împrumut care va fi recuperat prin taxarea *ex-post* a sistemului bancar.

Comitetul unic de rezoluție gestionează rezoluția unei bănci, ceea ce presupune restructurarea respectivei bănci urmărind evitarea hazardului moral, menținerea stabilității financiare, evitarea blocării funcțiilor critice ale băncii și revitalizarea parțială sau totală sau, după caz, declanșarea procedurilor de insolvență. După notificarea BCE privind intrarea în dificultate a unei bănci, Comitetul va adopta o schemă de planificare a rezoluției, va indica instrumentele relevante de rezoluție și suma necesară din fondul de rezoluție. În procesul de rezoluție sunt implicate și autoritățile naționale de rezoluție care vor asista Comitetul în pregătirea măsurilor și sunt responsabile ulterior de implementarea deciziilor de rezoluție în conformitate cu cadrul legal existent.

Autoritățile naționale vor acționa sub supravegherea Comitetului, iar în cazul în care implementarea rezoluției nu este conformă cu deciziile de rezoluție, Comitetul poate adresa direct băncii aflate în dificultate ordine privind executarea deciziilor. În scopul susținerii financiare a deciziilor de rezoluție, Comitetul controlează nemijlocit fondul unic de rezoluție care urmează a ajunge la un nivel țintă, echivalent a 1% din depozitele garantate ale tuturor băncilor din statele participante la UB.

¹ Regulamentul (UE) nr. 806/2014.

Sursele de constituire sunt fondurile de rezoluție constituite la nivel național prin contribuția băncilor autorizate pe teritoriul național (în echivalentul a 10% din nivelul țintă, începând cu anul 2015) și contribuția băncilor autorizate pe teritoriul statelor membre participante (în echivalentul a 12,5% din nivelul țintă, începând cu anul 2016).

Schema unică de garantare a depozitelor, se va realiza, într-o primă etapă, sub forma unei rețele a schemelor armonizate de garantare a depozitelor, din cauza dificultăților aferente construirii unei scheme unice de garantare. Divergențele politice pe subiectul costurilor de finanțare a schemei unice de garantare, care alimentează o abordare asimetrică a subiectului în detrimentul unei abordări unice a statelor nordice și sudice, explică controversesele dintre statele membre referitoare la construcția și necesitatea schemei unice de garantare.

Rețeaua schemelor armonizate de garantare a depozitelor bancare urmărește uniformizarea regulilor referitoare la garantarea depozitelor. Necesitatea schemei unice de garantare poate fi explicată prin nevoia de adaptare la noul context a Directivei privind schemele de garantare a depozitelor adoptată în 1994, și care nu a mai fost revizuită substanțial de circa 15 ani. Ar fi fost, prin urmare, o bună ocazie de revizuire și, simultan, de aducere a reglementărilor privind garantarea depozitelor în linie cu spiritul de construcție al celorlalți doi piloni ai UB. Practic, a fost făcut un avans, în sensul că față de 1994 când a fost reglementat un nivel *minim de armonizare*, acum nu a fost susținută¹ ideea mutualizării resurselor schemelor de garantare, însă s-a ajuns la un compromis care prevede² armonizarea schemelor de garantare a depozitelor existente la nivelul statelor membre prin stabilirea unui nivel armonizat garantat, a unor proceduri simplificate și termene mai scurte de rambursare și a obligativității finanțării *ex-ante* a schemelor de garantare naționale.

Chiar dacă, în această etapă, nu se are în vedere construirea unui sistem unic supranațional de garantare a depozitelor, măsura de compromis³ oferă opțiunea de a stabili un mecanism de împrumuturi reciproce între schemele de garantare a depozitelor din statele membre UE. În această etapă, aceasta este singura formă de mutualizare avută în vedere.

3. Crearea unui sector financiar stabil și solid

Criza financiară globală 2007–2009 a evidențiat necesitatea inițierii procesului de realizare a Uniunii Bancare, proces ce vizează: (i) – finalizarea procesului de creare a unei piețe unice a serviciilor financiare și (ii) consolidarea uniunii economice și monetare și a rolului monedei unice. Scopul final este

¹ Raportul de Larosiere, 2009.

² Directiva 2014/49/UE din 16 aprilie 2014 privind schemele de garantare a depozitelor.

³ Idem, Anexa 1.

continuarea integrării economice în vederea realizării uniunii socioeconomice și politice depline.

Crearea unui sector financiar robust și de încredere depinde de modul în care autoritățile europene înțeleg și valorifică experiența acumulată în urma gestionării crizei financiare și a efectelor secundare ale acesteia. La început, un fenomen care s-a manifestat pe piața creditelor ipotecare în SUA iar apoi, grație efectului de contagiune, un fenomen global, turbulențele financiare s-au extins și au generat o criză a datoriilor suverane severă la nivelul economiei europene, în perioada 2010-2011.

În cercul vicios creat, au intrat băncile și finanțele naționale, cu precădere și mai amplu în cazul statelor membre cu un grad total de interdependență din punct de vedere monetar, ca urmare a utilizării monedei unice.

Legătura dintre bănci și entitățile suverane, care facilitează intrarea în acest cerc vicios, va dispărea ca urmare a realizării Uniunii Bancare. Băncile își vor consolida puterea financiară și rezistența la șocuri ca urmare a normelor prudențiale stricte, care vor impune realizarea unor rezerve suficiente de capital și lichiditate. Soluționarea falimentelor bancare nu va mai fi susținută financiar de banii contribuabililor ci de către acționarii și creditorii băncilor și de fondul de rezoluție creat de către sistemul bancar.

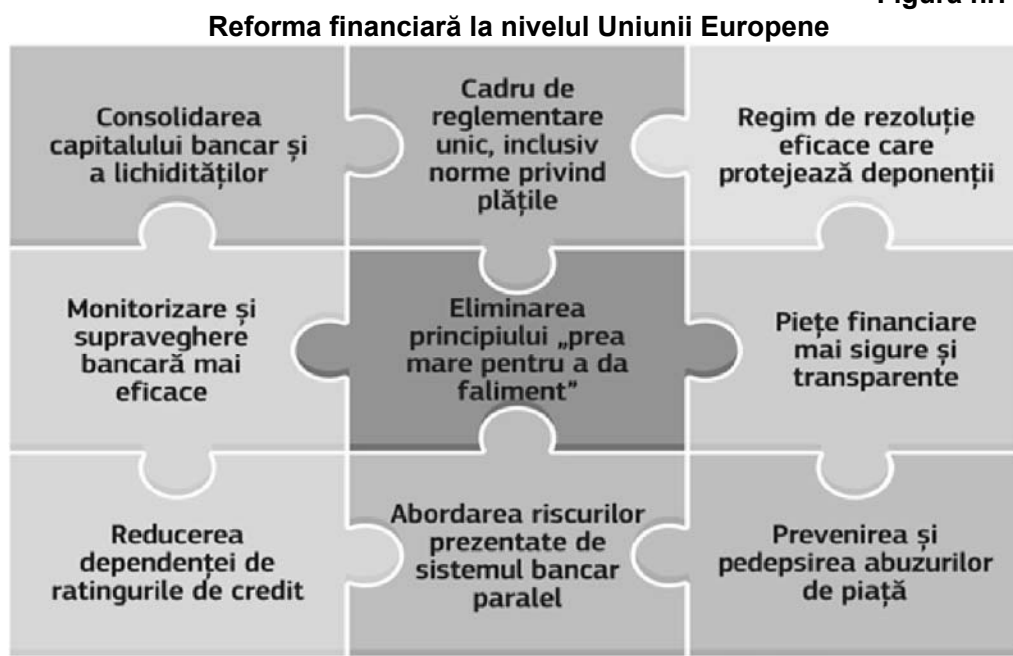
Figura nr. 6

Sursa: Comisia Europeană

Necesitatea luării unor măsuri reparatorii, de reșezare și consolidare a sistemului financiar-bancar a determinat autoritățile statelor membre să inițieze în luna iunie 2012 procesul creării Uniunii Bancare pentru a facilita abordarea integrată a problemelor financiare comune la nivelul statelor care utilizează moneda unică, dar cu o participare deschisă și pentru statele membre ale UE din afara zonei euro.

Figura nr. 7

Sursa: Comisia Europeană

Reglementările comune integrate facilitează prevenirea unor noi crize bancare¹ și definesc un cadru comun² unic de gestionare a situațiilor de dificultate și/sau de încetare graduală și ordonată a activității, în situația în care băncile se vor confrunta cu astfel de situații.

Cadru comun unic de reglementare vizează de asemenea și consolidarea încrederii precepției sistemului bancar de către populație, prin garantarea depozitelor³ de până la 100 000 EUR tuturor deponenților în orice moment, indiferent de locația în care respectivele depozite sunt domiciliat în UE.

În cadrul Mecanismului unic de supraveghere, BCE va supraveghea toate⁴ băncile din zona euro începând din luna noiembrie 2014. Această activitate este pregătită în prealabil prin derularea unui proces de evaluare globală a situației financiare a băncilor ce urmează a fi supravegheate, evaluare care are ca scop crearea unei imagini clare la nivel individual și de ansamblu asupra băncilor care vor face subiectul supravegherii BCE.

Consiliul unic de rezoluție și fondul unic de rezoluție vor facilita gestionarea eficientă a rezoluției bancare în cadrul Mecanismului unic de rezoluție în situațiile în care în pofida supravegherii stricte băncile vor intra în faliment.

¹ Comisia Europeană, MEMO/13/690.

² Comisia Europeană, MEMO/14/297.

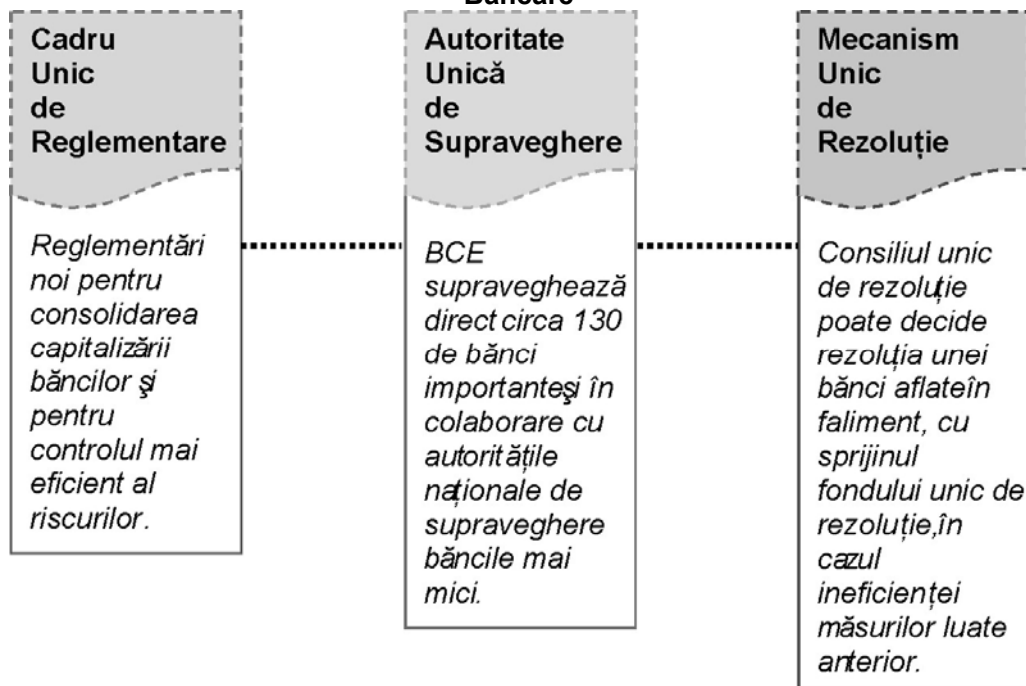
³ Comisia Europeană, MEMO/14/296.

⁴ 6000 de bănci

Eficiența cadrului unic este evidențiată de situația în care o bancă transfrontalieră intră în faliment. În acest caz, aplicarea rezoluției bancare de către mai multe autorități naționale de rezoluție va fi suboptimală în comparație cu eficiența Mecanismului unic de rezoluție susținut de un singur set de reglementări clare aplicate de către o echipă tehnică cu experiență ridicată.

Crearea Uniunii Bancare și a pachetului nou de reglementări pentru sistemul financiar european marchează o etapă esențială a procesului de integrare economică și monetară, stopează finanțarea de către contribuabili a operațiunilor viitoare de salvare a băncilor, susține refacerea și consolidarea stabilității financiare și, în consecință, facilitează finanțarea economiei reale de către sectorul financiar, absorbția forței de muncă disponibilă și revenirea economică.

Figura nr. 8
Funcțiile de reglementare, de supraveghere și de rezoluție ale Uniunii Bancare

Sursa: Comisia Europeană, prelucrare autor.

Finanțarea sectorului real al economiei de către sectorul financiar poate accelera absorbția excedentului de forță de muncă neangajată și poate susține consistent procesul de relansare economică. Pentru ca aceste acțiuni să fie finalizate, un nivel minim de cooperare între actorii implicați (bănci și guverne) este necesar și esențial, atât în cazul în care în discuție este relansarea unei economii naționale cât și, în special, în cazul în care în discuție este relansarea unei uniuni de economii naționale (spre exemplu economia europeană).

Nivelul ridicat de fragmentare a sectorului financiar european și, implicit, a procesului de creditare, condiționează în mod sever accesul la finanțare în economiile cu un necesar acut de finanțare. În condițiile în care băncile sunt dependente de obligațiunile emise de guvernele din țările de origine iar acestea își asumă și suportă costurile aferente salvării sau încetării activității unei bănci aflate în dificultate, guvernele nu vor accepta să renunțe la utilizarea pârgurilor de care dispun pentru a controla sistemul bancar.

Astfel, crearea unui cadru unic privind doar supravegherea bancară ar avea șanse minime să elimine interdependența dintre guvernele îndatorate consistent și bănci, să atenueze costurile de finanțare în acele țări și să conducă, în cele din urmă, la defragmentarea procesului de creditare. După cum a menționat directorul Bruegel, Guntram Wolf :*“Supravegherea nu este de ajuns. Rezoluția centralizată este de asemenea necesară pentru a determina instituțiile naționale de supraveghere să nu mai pună presiune asupra băncilor astfel încât să nu mai avem o rețea fragmentată pe criterii naționale”*

Lipsa coordonării acțiunilor de răspuns ale statelor membre la intrarea băncilor în stare de dificultate (faliment) accentuează fenomenul de fragmentare deteriorând procesul de finanțare a sectorului real al economiei și, implicit, revenirea economiilor și a creșterii economice. Finanțarea economiei reale comportă diferențe majore în funcție de regiune, costurile aferente și rata de succes în accesarea fondurilor.

Astfel, conform informațiilor disponibile, în regiunea de sud (de ex. Portugalia, Spania, Irlanda și Italia) costurile de finanțare pentru întreprinderile mici și mijlocii sunt cu aproximativ 3-5 puncte procentuale mai mari decât în regiunea de nord (de ex. Germania) iar rata de succes în accesarea fondurilor este între 25% în cazul Greciei și circa 40% în general în regiunea de sud și 80% în regiunea de nord. Nu în ultimul rând, costurile aferente unui împrumut sunt diferite pentru întreprinderile mici și mijlocii față de gospodării.

Abordarea unică a elementelor de reglementare, supraveghere și rezoluție în cadrul uniunii bancare are capacitatea de a conduce la eliminarea diferențelor regionale prin recâștigarea încrederii, elementul esențial funcționării oricărei construcții. Platforma uniunii bancare, la momentul funcționalității depline, ar trebui să asigure condiții echivalente de acces la finanțare atât pentru băncile din statele membre cât și pentru clienții acestora (de ex. întreprinderi și gospodării).

Gestionarea deplină a băncilor este bazată pe un set de măsuri care au fost conturate în urma experienței acumulate în urma trecerii economiei europene prin criza financiară globală. Aceste măsuri pot fi grupate în trei grupe și vizează acțiuni de prevenire, intervenție timpurie și gestionare a intrării unei bănci în situație de dificultate.

Acțiunile de prevenire a crizei sunt concretizate într-un set de 28 de propuneri de reglementare care acoperă toate instituțiile și produsele financiare și formează cadrul unic de reglementare. Aceste măsuri urmăresc realizarea unui cadru concurențial echivalent pentru bănci și a unei piețe unice pentru serviciile financiare care vor genera avantaje atât pentru bănci cât și pentru cetățeni. Supravegherea unică și independentă de abordările naționale subiective prin

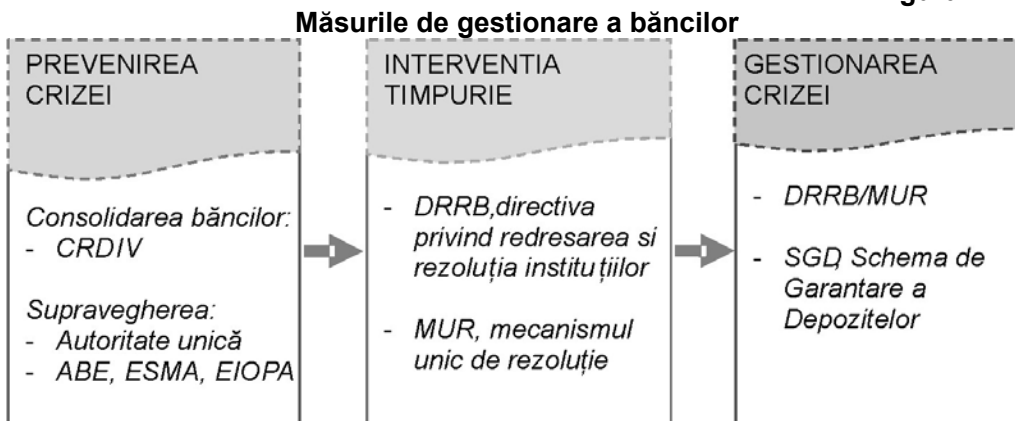
specificitate va garanta implementarea reglementărilor unice de către instituțiile bancare.

Mecanismul unic de supraveghere va evita protejarea oricărui interes particular național, va defragmenta sectorul financiar european prin ruperea legăturilor dintre bănci și guverne (finanțele naționale) și va urmări obiectivul unic de protejare a stabilității financiare europene. Rolul de autoritate unică de supraveghere revine Băncii Centrale Europene și va fi exercitat începând cu luna noiembrie 2014.

Normele Basel III (noile standarde internaționale privind capitalul bancar) sunt transpuse în cadrul juridic unic al UE prin setul de reglementări privind cerințele de capital pentru bănci (CRD IV) și sunt în vigoare începând cu 1 ianuarie 2014. Respectarea setului de reglementări privind CRD IV urmărește realizarea deținerii de către bănci a unui nivel suficient de capital din punct de vedere calitativ și cantitativ. Cadrul legislativ de reglementare consolidat impune băncilor elaborarea unui plan de redresare (care include măsuri de corecție a unei posibile deteriorări a situației lor financiare) și un plan de rezoluție (care include măsuri de încetare ordonată a activității atunci când redresarea nu este posibilă).

Adoptarea măsurilor de corecție atunci când băncile intră în dificultăți financiare severe¹ este de competența extinsă a autorității unice de supraveghere însă doar într-un context preventiv, înaintea deteriorării iremediabile a stării financiare a băncilor în cauză. Competențele extinse sunt menționate în planul de redresare și conferă dreptul de a utiliza măsuri de redresare preventivă precum: ajustarea personalului de conducere, numirea unui administrator special, convocarea adunării acționarilor pentru adoptarea unor decizii imediate și blocarea distribuirii de prime sau dividende.

Figura nr. 9

Sursa: Comisia Europeană, prelucrare autor.

Ca măsuri suport adiționale se poate solicita unilateral suplimentarea capitalului, diminuarea expunerii la anumite riscuri sau modificarea structurii juridice. În situațiile în care este necesară, supravegherea intervenției în timp real

¹ Cum ar fi, de exemplu, nerespectarea cerințelor legale de capital.

revine autorității unice de supraveghere (BCE) și va fi exercitată de către aceasta în strânsă coordonare cu autoritățile relevante de rezoluție.

Măsurile de gestionare a intrării unei bănci în situație de dificultate vizează, în primul rând, protejarea contribuabililor prin eliminarea acțiunilor precedente¹ de salvare a băncilor prin transferul costurilor asupra contribuabililor. Directiva privind redresarea și rezoluția băncilor garantează că, în situația în care starea financiară a unei bănci se deteriorează în mod iremediabil, atât acționarii cât și creditorii băncii respective vor suporta costurile care le revin prin intermediul mecanismului de recapitalizare internă.

Acest mecanism presupune reducerea datoriilor ori, după caz, implicit sau opțional, conversia acestora în acțiuni, pentru a permite continuarea activității instituției bancare și evitarea deteriorării funcționării sistemului financiar ca urmare a întreruperii sau încetării furnizării serviciilor financiare. Recapitalizarea internă presupune ca banca să reducă numărul acționarilor în primă instanță, iar pierderile să fie suportate în primul rând de acționari și deținătorii de acțiuni convertibile și obligațiuni subordonate. Adoptarea rapidă a unei decizii în cazul unei rezoluții este asigurată de Mecanismul unic de rezoluție și are caracter obligatoriu pentru ceilalți membri ai Uniunii Bancare.

Protejarea contribuabililor este asigurată și prin crearea unui fond unic de rezoluție prin contribuția tuturor băncilor europene. Constituirea acestui fond se va face gradual, începând din anul 2016 până la atingerea unui cuantum de 55 miliarde euro în cursul a 8 ani.

Figura nr. 10

Etapele rezoluției în cadrul Uniunii Bancare

Sursa: Comisia Europeană

În ceea ce privește protejarea deponenților, toate statele membre asigură garantarea depozitelor în cuantum de până la 100 000 euro pentru fiecare deponent aferent fiecărei bănci la care astfel de depozite există, ceea ce conferă deponenților încredere, asigură stabilitatea financiară și atenuează până la evitare

¹ Conform CE, echivalentul financiar al măsurilor de salvare și recapitalizare aprobate în perioada octombrie 2008–decembrie 2012 este de 592 miliarde euro (4,6 din PIB-ul UE) iar garanțiile aferente reprezintă 1000 miliarde euro. Efortul financiar total se ridică la 1.600,0 miliarde euro, echivalentul a 13% din PIB-ul UE doar aferent perioadei 2008-2010.

efectul negativ de contagiune în sistemul bancar și situațiile de tensiune economică.

Intrarea în posesia sumei garantate se va face în termen de 7 zile lucrătoare. Sistemele de garantare naționale vor fi susținute de un fond realizat prin colectarea *ex-ante* pe o perioadă de 10 ani a 0,8% din depozitele garantate. Insuficiența acestui fond va fi acoperită prin colectarea *ex-post* de la sectorul bancar a unor contribuții și accesarea unor mecanisme alternative de finanțare precum împrumuturile de la instituții terțe publice sau private. Mai mult, schemele naționale de garantare a depozitelor vor putea face subiectul unui mecanism de împrumut reciproc voluntar. În situația în care falimentul unui bănci va afecta întreprinderi mici și persoane cu depozite în cuantum de peste 100 000 euro, acestea vor fi tratate preferențial, fiind ultimii dintre creditorii care vor înregistra pierderi și ultimii care vor susține financiar recapitalizarea internă.

4. Poziționarea României: avantaje și riscuri

Pentru România, ca și pentru alte state membre ale UE care încă nu au intrat în zona euro, aderarea la uniunea bancară este opțională. Dat fiind faptul că, din punct de vedere *juridic*, adoptarea euro este o obligație chiar dacă momentul realizării rămâne la latitudinea fiecărui stat membru, și că adoptarea euro implică automat intrarea în Uniunea Bancară, odată cu intrarea în zona euro opțiunea intrării în Uniunea Bancară devine obligatorie după adoptarea monedei unice.

România și Bulgaria au ales să participe la Uniunea Bancară încă de la început, în comparație cu alte state mai dezvoltate care au intrat în Uniunea Europeană mai devreme și care au decis să adopte o poziție mai rezervată. Este notabilă, spre exemplu, performanța Ungariei de a fi cu un an înaintea Uniunii Bancare în ceea ce privește supravegherea sistemului bancar, având ca argument funcționarea credibilă a instituțiilor maghiare de resort, ca urmare a faptului că metodologiile naționale de supraveghere și de rezoluție au la bază aceleași norme europene care reglementează mecanismele unice de supraveghere și rezoluție.

Semnul de întrebare apare în momentul în care este emisă concluzia care invocă și susține opțiunea autorităților ungare de a aștepta până la intrarea în vigoare și testarea funcționalității mecanismelor și instituțiilor europene. Întrebarea care necesită un răspuns, în această situație este: cât de credibilă este funcționarea instituțiilor maghiare de resort, care au la bază aceleași norme europene care reglementează mecanismele unice de supraveghere și rezoluție, dacă autoritățile ungare așteaptă intrarea în vigoare și testarea funcționalității mecanismelor și instituțiilor europene?

România a evaluat opțiunea de a adera la Uniunea Bancară prin prisma unor realități care țin seama de contextul actual și de perspectivele construcției europene în ansamblu. Intrarea în Uniunea Bancară este o alegere naturală sugerată și susținută de structura sistemului bancar din România, în care băncile din zona euro dețin cu o majoritate consistentă (peste 70%) activele nete și capitalul sistemului bancar.

Adoptarea monedei unice a fost fixată pentru anul 2019, ceea ce implică și asumarea automată a statutului de stat membru al Uniunii Bancare. Astfel, există opțiunea de a participa la construcția proiectului (în mod evident avantajosă dar nu lipsită de riscuri) sau obligația intrării în proiectul Uniunii Bancare așa cum a fost el construit, la momentul adoptării euro.

Mai mult, statutul de stat membru al Uniunii Bancare diminuează barierele de intrare în piață și reduce distorsiunile concurențiale optimizând competitivitatea, asigură o supraveghere mai eficientă și elimină arbitrajul juridicțional și, nu în ultimul rând, menține intenția de intermediere a băncilor străine, acțiuni ce pot fi evaluate ca avantaje în favoarea statelor membre.

Adoptarea unei poziții rezervate care poate justifica ramânerea în afara Uniunii Bancare poate genera dezavantajul izolării și neparticipării la o construcție care oricum va produce efecte (*“misalignment risk”*) asupra sistemului financiar, indiferent dacă statul în cauză va fi sau nu membru al acestei construcții.

Există și riscuri aferente aderării la Uniunea Bancară, care nu țin însă neapărat seama de momentul asumării apartenenței, de importanța economiei ca mărime sau adâncimea sectorului financiar și vizează statele care au aderat. Riscul de a fi prea mic pentru a conta (*“alignment risk”*) reflectă temerea statelor membre ale Uniunii Bancare (indiferent de statutul de membru al zonei euro sau nu) de a fi puse în situația de a se supune unor condiții generale cu caracter obligatoriu, imparțiale sau necalibrate corespunzător și fără posibilitatea accesării unor clauze derogatorii sau a unor inițiative decizionale corective, ca urmare a unei reprezentativități insuficiente în forul decizional (al Mecanismului unic de supraveghere cu precădere). Această problemă a fost soluționată prin înființarea unui organism de mediere care poate să intervină în cazul în care Consiliul guvernatorilor respinge o decizie a Comitetului de supraveghere.

O altă preocupare a statelor membre participante a vizat modul în care se vor calcula contribuțiile la Fondul unic de rezoluție, iar soluția adoptată constă în dimensionarea contribuției în funcție de volumul pasivelor sistemului bancar, mai puțin fondurile proprii și depozitele garantate. Astfel, contribuția statelor membre va fi corelată cu gradul de intermediere din economie și nu cu mărimea sau importanța economiei în cadrul uniunii (de exemplu nivelul de dezvoltare al economiilor României și Poloniei sunt situate pe paliere distincte, însă gradul de intermediere financiară este relativ scăzut în ambele economii).

Aderarea României la Uniunea Bancară poate avea valența unui stagiu de pregătire a sistemului financiar pentru momentul adoptării euro, moment care necesită o pregătire eficientă a economiei, deoarece marchează începutul unui nou proces competițional. A privi adoptarea euro ca fiind soluția pentru rezolvarea imediată a vulnerabilităților unui stat este, în cel mai probabil caz, o strategie păguboasă. *“Adoptarea euro nu trebuie văzută ca o metodă rapidă pentru rezolvarea vulnerabilităților economice. Ar trebui, mai degrabă, să fie parte a unei politici strategice pe termen lung.”* menționa Joaquin Almunia, comisarul european pentru politici monetare și economice în noiembrie 2009. Adoptarea euro implică renunțarea la moneda națională și politică monetară proprii și necesită îndeplinirea sustenabilă a criteriilor de convergență ceea ce, din punctul de vedere al comisarului european pentru politici monetare și economice *“... este în interesul*

atât al actualilor membri ai zonei euro, cât și ai celor care doresc să devină membri, deoarece subliniază angajamentul și abilitatea acestora pentru un mediu macroeconomic stabil după renunțarea la politica monetară proprie și la moneda națională”. În acest context, politicile fiscale și structurale rămân singurele pârghii de corecție a derapajelor și trebuie avut în vedere faptul că este posibil să asistăm la o creștere a vulnerabilității economiei la șocuri interne și/sau externe câtă vreme politica fiscală va putea fi încărcată cu realizarea unor obiective partinice de natură politică.

5. Concluzii

În ceea ce privește opțiunea creării și aderării la Uniunea bancară, adoptarea unei poziții pro sau contra a unui stat membru al Uniunii Europene din afara zonei euro, poate fi construită și susținută cu ajutorul unor raționamente care pornesc de la importanța urmării și protejării interesului național și ajung sau nu la importanța urmării și protejării interesului european. În mod cert acțiunile pe plan local ale fiecărui stat membru sunt fundamentale însă eficiența acestor acțiuni ține de intenția și capacitatea lor de a urma o viziune europeană comună.

Contextul comun în care trebuie să fie plasată o astfel de dezbatere este definit ca “bună guvernare” prin prisma continuării reformelor și realizării bunei guvernare economice. În acest sens, factorii decizionali ai Uniunii Europene trebuie să urmărească realizarea a trei condiții importante cu privire la: i) – durabilitatea finanțelor, ii) – consolidarea sistemului bancar și iii) – construcția și asumarea unei viziuni comune.

Realizarea sustenabilității finanțelor presupune adoptarea și implementarea unor măsuri și acțiuni conjugate de ajustare fiscală. În acest sens, asigurarea unui spațiu fiscal mai larg pe termen scurt care poate susține crearea de locuri de muncă și relansarea creșterii economice este, de fapt, o consecință a abordării prudente pe termen lung a riscurilor aferente creșterii costurilor sociale. Criza financiară a subliniat importanța solidității sistemului bancar. Consolidarea acestui sistem implică urgentarea recapitalizării băncilor, care va conduce la creșterea capacității acestora de a gestiona riscul datoriiilor suverane, de a rezista tensiunilor aferente unei reveniri lente a creșterii economice și, nu în ultimul rând, de a izola și minimiza efectele de contagiune. Construcția zonei euro nu a fost una perfectă, iar criza financiară a scos în evidență atât imperfecțiunile cât și una din cauzele acestora: lipsa unei viziuni comune.

Viziunea comună implică condiții sociale, economice și politice comune pe termen lung. În ceea ce privește condițiile economice, viziunea comună poate porni de la ruperea cercului vicios dintre bănci și guverne, ceea ce se poate realiza fie prin crearea unei uniuni fiscale, fie prin crearea unei uniuni bancare. Principala problemă nu este faptul că ambele implică renunțarea tuturor statelor membre la un anumit tip de suveranitate, ci dacă acestea au înțeles prevalența importanței urmării și protejării interesului european, care presupune implicit realizarea interesului național, și, în acest caz, care din cele două uniuni este prioritară, dat fiind faptul că ambele sunt necesare și trebuiesc realizate.

Pentru identificarea soluției optime se poate porni, spre exemplu, de la evaluarea gradului de oportunitate din punct de vedere al necesității imediate și al vitezei de realizare, specifice atât uniunii fiscale cât și uniunii bancare. Dacă ținem seama de intenția de a rupe cercul vicios dintre bănci și guverne, necesitatea imediată implică oportunitatea acțiunii în ambele cazuri, dacă luăm în calcul viteza de realizare, Uniunea Bancară este mai oportună.

Uniunea fiscală este controversată și, în consecință, construirea ei într-un viitor apropiat este dificilă. Normele fiscale nu au fost suficient de convingătoare pentru a îndrepta și disciplina comportamentul statelor membre, ceea ce justifică înregistrarea unor niveluri mari a deficitelor bugetare și datoriei publice în perioada de creștere economică prosperă în unele state. În acest context, sectorul bancar și-a asumat risuri în mod excesiv și a susținut, fără a avea o fundamentare economică, aprecierea prețurilor activelor.

Dinamica mare a activității economice în perioada de expansiune și abundența resurselor financiare a condus la minimizarea importanței finanțării pe termen lung și, mai mult, a accentuat finanțarea pe termen scurt. Chiar dacă riscurile acestei opțiuni au fost conștientizate, materializarea lor nu părea a fi probabilă datorită gradului mare de integrare a piețelor financiare, integrare care nu a fost acompaniată însă și de crearea mecanismelor și instrumentelor necesare de supraveghere transnațională. Prin urmare, declanșarea crizei financiare a fost doar o chestiune de timp, iar declanșarea acesteia a scos în evidență fragilitatea sistemului financiar și slaba capacitate a acestuia de a susține procesul de creștere economică.

Realitatea suportului autorităților fiscale naționale a fost preferată aparentei integrări financiare considerată a fi suficientă dar fiind, în fapt, superficială. Acest fapt subliniază lipsa de consistență specifică abordării și asumării strict naționale a provocărilor actuale sau, altfel spus, importanța caracteristicii transnaționale pentru asigurarea eficienței soluțiilor viitoare. În acest context, determinantul bancar al crizei financiare justifică realizarea Uniunii Bancare ca soluție oportună și fezabilă pentru întărirea uniunii economice și monetare și consolidarea pieței unice.

“Aderarea României la Uniunea Bancară va fi de natură să consolideze stabilitatea financiară, să întărească încrederea în sectorul bancar și să sprijine o creștere sustenabilă a creditării și a activității economice”, Academician Mugur Isărescu, Guvernator al Băncii Naționale a României.

Bibliografie

- Barnier, M., “A new financial system for Europe - Financial reform at the service of growth”, European Commission, 2014;
- Georgescu, F., “Aderarea României la Uniunea Bancară și ajustarea sectorului bancar”, prezentare, 2014;
- Lagarde, C., “Riscurile globale sunt în creștere, dar există o cale de recuperare”, discurs Jackson Hole, 2011;
- Jacques de Larosiere, “The high level group on financial supervision in the EU”, Raportul de Larosiere, 2009;

Isărescu, M., “Uniunea Bancară: principii, provocări și perspective”, disertație, 2013;

Isărescu, M., “Viitorul sistemului bancar internațional”, discurs și prezentare, 2012;

Isărescu, M., “România și zona euro”, prezentare în cadrul conferinței internaționale ESPERA, 2013;

Isărescu, M., “Uniunea Bancară: de la proiect la realitate”, disertație, 2014;

Isărescu, M., “România, adoptarea euro și Uniunea Bancară ”, disertație, 2014;

*

BCE, “Raport de Convergență”, Iunie 2014;

Directiva 2014/49/UE;

Regulamentul (UE) nr. 1024/2013;

Regulamentul (UE) nr. 806/2014;

Regulamentul (UE) nr. 468/2014 al BCE;

Comisia Europeană, MEMO/13/690;

Comisia Europeană, MEMO/14/297;

Comisia Europeană, MEMO/14/296;

Comisia Europeană, MEMO-14-244;

Comisia Europeană, STATEMENT-14-119;

Comisia Europeană, SPEECH-14-599;

Comisia Europeană, MEMO-13-1176;

Comisia Europeană, MEMO-13-1186;

Comisia Europeană, MEMO-14-294;

Comisia Europeană, MEMO-14-57.

[http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/;](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/)

ELX_SESSIONID=TCp6JQTFL5M42GBzK8PVRzFhWMGfy2J575
N3tnhY9xZdj1WLw4ND!-1145869047?uri=OJ:L:2013:176:TOC